

22 februari 2013

Till Havs och Vattenmyndigheten
malin.hemmingsson@havochvatten.se
Er ref HaV dnr 4035-12

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten från Luleå i norr till Koster i väster samt på öarna i de stora insjöarna. SRF arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Synpunkter på utkast till årlig uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Positiv ingress

SRF anser att de inledande, betonade, meningarna som beskriver miljömålet är bra. Där markeras tydligt även de värden vi lägger i begreppet levande skärgård.

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktig hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Vi vill dock markera att det i resultaten och analysen på flera sätt borde formuleras tydligare att en viktig förutsättning för en levande skärgård, med möjligheter till bra miljöutveckling, är beroende av att det finns en befolkning i områdena som också kan försörja sig på ett för vår tid relevant sätt. Ny miljöanpassad teknik kräver mer än tillsynsmän och naturvårdare. Vi får inte glömma att människan och hennes aktiviteter är en viktig del av sammanhanget "levande skärgård".

Resultat och analys i sammanfattning

Vi delar i stort myndighetens bedömning att miljömålet inte är möjligt att nå till 2020 med idag beslutade eller planerade styrmedel. Havsmiljön påverkas starkt av storskaliga och internationellt förgrenade effekter av gödning, föroreningar och svaga fiskbestånd.

Vi instämmer även i stora drag i mycket av analysen kring de stora problemen. Det finns positiva trender med minskande utsläpp av gödande ämnen till havet.

Reformerna av EU:s fiskeripolitik är också positiv och ska förhoppningsvis kunna påverka möjligheten att nå miljökvalitetsmålet. Vi anser att fiskepolitiken måste göra allvar av alla goda intentioner om att faktiskt gynna det fiske som är verkligt lokalt och småskaligt. EU-parlamentets nyligen antagna framsynta beslut om ny fiskepolitik, grundad på vetenskap istället för storpolitiska avtal, måste spridas även till våra skärgårdar. Ska det dras ner på fiskekvoter så ska det drabba långväga och storskaliga fiskeföretag, inte skärgårdsfiskare. Exemplet med strömmingsfiskestoppet på ostkusten sommaren 2012 får inte upprepas.

Vi störs av skrivningarna att skärgårdslandskapets värden för friluftslivet ges en särställning. Vi vill att det även markeras att det är en viktig miljö för cirka 80 000 bofasta, varav ca 32 000 på öar utan fast landförbindelse (Gotland undantaget). Det finns ett lika stort nationellt intresse att utnyttja begreppet om ”en året runt levande skärgård” som rymmer problematiken för bofasta, fritidsboende och tillfälliga besökare. Gränserna mellan dessa grupper har också på senare år alltmer suddats ut. Man talar inte idag om sommargäster.

Formuleringen av betydelsen för miljömålet, hav i balans samt levande kust och skärgård, att åstadkomma ett hållbart nyttjande av havsmiljön och dess resurser, är mycket viktig. Ett sätt att utveckla detta är att markera ekosystemtjänsterna som behöver lyftas fram i havsplanering och i kommunal fysisk planering. Först då kan man sedan gå vidare med en ekosystembaserad förvaltning. Vi anser att man i rapporten borde utveckla hur undersökningar av ekosystemtjänster ska stimuleras och vilket värde de kan få i t.ex. den kommunala fysiska planeringen.

Ekosystemtjänster

I en ekonomisk och social analys av havets roll i den svenska ekonomin framhålls betydelsen av att föra in de viktiga ekosystemtjänster som finns förknippade med havet. Några av de som pekas ut som särskilt värdefulla för människan och karaktäristiska för havet är livsmedel från marina organismer, atmosfärisk reglering, kultur- och naturarv, estetiska värden, rekreation och förbättrad hälsa. Flera av ekosystemtjänsterna är hotade av olika anledningar och vi instämmer i att kunskaperna om dessa måste öka. Vi hade gärna sett att man här utvecklat något vilka styrmedel är det kan vara fråga om, ekonomiska bidrag till genomförande, lagar eller förordningar.

Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation

I rapporten står att sälarna ökar både på västkusten och i Östersjön. Man nämner särskilt att förvaltningsplanerna för gråsäl och knobbsäl har omarbetats 2012. Målen med förvaltningen av sälpopulationerna är att de ska ha gynnsam bevarandestatus och påverkan på människans intressen skall vara neutral eller positiv. Det hade då varit ärligt att samtidigt säga att sälarna expanderar snabbt i antal och att arterna på intet sätt kan anses hotade. Det har istället snarast utvecklats stora konflikter med traditionellt fiske i många skärgårdar.

Bevarade natur- och kulturmiljövärden

Enligt HaV:s uppföljning av rapporter från länen genomförs många insatser för att sköta och bruka kustens och skärgårdens kulturarv, odlingslandskap och skog. Vi vill påpeka att dessa åtgärder främst sker tack vare att det är en bebodd och levande skärgård där ett naturvårdsinriktat lantbruk gradvis utvecklats till en näringsgren. I flera län finns också ett gott samarbete mellan länsstyrelse och

skärgårdsbönder. Det nämns däremot naturligt nog inte att det finns flera exempel där åtgärderna inom Landsbygdsprogrammet är dåligt samordnade mellan länsstyrelsernas naturvårds- respektive lantbruksenheter.

Ökad kunskap om bebyggelsens kulturvärden i skärgårdarna är angelägen för att kunna följa utvecklingen för miljötillståndet. Vi vill framhålla betydelsen av att man låter varje generation få sätta sin prägel på ett levande kulturlandskap. Dagens regler kring t.ex. djurhälsovård och gödselhantering gör det logiskt att nya byggnader uppförs istället för att bygga om de gamla. Det är också rimligt att god arbetsmiljö kan innebära att det behövs bättre ytor och väderskydd för arbetsredskap och båtar, även om man då nämner ord som nya bryggor, sjöbodrar och båthus. Det måste finnas en funktionell grundsyn i synen på bevarande av natur- och kulturvärden. En året runt levande skärgård kan inte bevaras konserverad i museal anda.

Utvecklingen av ökande reservatsbildning redovisas i rapporten. Vi vill föra fram två viktiga moment. För det första bör inte reservatsbildningar vara statiska. När man efter olika överväganden beslutat sig för att upphäva restriktioner och skydd skall även reservat kunna upphävas. Det finns tyvärr flera exempel på svårigheter i detta, t.ex. i samband med ändring av djurskyddsområden. När det ursprungliga skyddet inte längre anses behövligt skall en omprövning kunna ske. Även om det gäller Natura 2000 områden.

Den andra aspekten vi vill föra fram är värdet av ökat lokalt engagemang kring skötsel av olika reservat. Här finns mycket utvecklingsarbete att göra. Rapporten borde ha framhållit de ansatser som ändå görs, t.ex. inom ramen för BSPA arbetet i några skärgårdar. Naturvärden har mycket att vinna på att göra sina mål till en angelägenhet för de människor som äger och de som utnyttjar områdena.

Friluftsliv

Toalettavfall som spolas direkt ut i hav och kustvatten påverkar vattenmiljön negativt. Ändå har många båtorganisationer blivit upprörda över beslutet att från 2015 förbjuda utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar.

Vi anser dock att det är lite naivt att tro att en sådan lag ger något större resultat om man inte också möter med positiva åtgärder som fortsatt stöd till ordnande av tappställen, tidigare genom LOVA-bidrag. När det gäller hamnar ute på öar behövs mer forskning kring hur man kan ta vara på toalettavfallet och förvandla det till en resurs istället för att transportera iland avfallet.

Bengt Almkvist
Ordförande

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Borgen 126, 472 95 Varekil

info@skargardarnasriksforbund.se

www.skargardarnasriksforbund.se